

خط پهلوی کتابی و حروف چینی آن در محیط word

مقدمه

خط پهلوی کتابی خطی است که کتاب‌های پهلوی، نوشته‌های روی پوست و پاپیروس و کتیبه‌ها و سکه‌های متاخر بدان نوشته شده است. این خط در دوره اسلامی با نام هام دبیره یعنی خط مردم یا همگان شناخته می‌شد و دارای ۱۴ حرف است که از راست به چپ نوشته می‌شود. این حروف عبارتند از غ، ب، ئ / ث، ا، گ / ح، ز / ×، ج / #، س، ئی / صق، ل، چ، فدغ، ت، ه.

برای برگردان حرف به حرف واژه‌های پهلوی از روش حرف‌نویسی به الفبای قراردادی لاتین استفاده می‌شود. در حرف‌نویسی، املاي حرف به حرف واژه در نظر گرفته می‌شود و تلفظ در آن رعایت نمی‌شود. برای نشان دادن تلفظ واژه پهلوی از روش آوانویسی استفاده می‌شود که در آن صورت ملفوظ کلمات ضبط می‌شود. الفبایی که برای آوانویسی استفاده می‌شود نیز، الفبای قراردادی لاتین است. در خط پهلوی مانند فارسی امروز مصوت‌های کوتاه نشانه‌ای ندارند؛ بنابراین در حرف‌نویسی آورده نمی‌شوند ولی در آوانویسی به دلیل تلفظ آنها، آورده می‌شود. برای مثال، واژه «پَر»، حرف‌نویسی pr و آوانویسی par دارد.

حروف چینی واژه‌های پهلوی در word

امروزه امکان حروف چینی متون پهلوی در محیط word فراهم شده است، کاری که پیش از این به سختی و با مشکلات بسیار انجام می‌شد. برای حروف چینی خط پهلوی در word از خطی با نام Ham-dibirih استفاده می‌شود که باید ابتدا آن را در کامپیوتر نصب کرد. برای بارگذاری و نصب فونت Ham-dabirih کلیک کنید. پس از بارگذاری و نصب فونت پهلوی، برای نوشتن آن در محیط word، زبان کامپیوتر باید فارسی باشد.

بهترین و کامل‌ترین فونت برای حرف‌نویسی و آوانویسی پهلوی، فوت TITUSCBZ است ولی فونت Times New Roman نیز می‌تواند برای حرف‌نویسی و آوانویسی به کار رود. بخش symbol در صفحه word می‌تواند برای حروف چینی همه نشانه‌های پهلوی به کار رود. برای دانلود و نصب فونت TITUSCBZ کلیک کنید.

برای حروف چینی خط پهلوی صفحه کلید آمده در ذیل می‌تواند کمک باشد.

صفحه کلید برای تایپ پهلوی

Esc	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12	
~	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	-	=	Backspace
Tab	Q ض	W ص	E ث	R ق	T ف	Y غ	U ع	I ه	O خ	P ح	[ج	] چ	Enter
Caps lock	A ش	S ض	D ی	F ب	G ل	H ا	J ت	K ن	L م	; ک	' گ	\ پ	
Shift	\ پ	Z ظ	X ط	C ز	V ر	B ذ	N د	M ئ	, و	. .	/ /	Shift	
Ctrl		Alt							Alt			Ctrl	

صفحه کلید برای تایپ پهلوی

+Shift

Esc	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12	
⎵ ×	1 !	2 @	3 #	4 \$	5 %	6 ^	7 &	8 *	9	0	-	=	Backspace
Tab	Q ◌ِ	W ◌ِ	E ◌ِ	R	T	Y ◌ِ	U ◌ِ	I	O	P ◌ِ	[	]	
Caps lock	A ◌ِ	S ◌ِ	D ◌ِ	F ◌ِ◌ِ	G	H ◌ِ	J ◌ِ	K ◌ِ	L	; :	'	\	
Shift	\	Z ة	X ي	C ج	V و	B !	N أ	M ء	,	.	/	Shift	
Ctrl		Alt							Alt			Ctrl	

در جدول زیر حروف پهلوی به ترتیب ابجد با حرف نویسی آن آورده شده است. همان طور که گفته شد، حروف پهلوی با ۱۴ نشانه مشخص می شود و هر نشانه ممکن است برای نشان دادن چند صامت و مصوت به کار رود.

جدول حروف پهلوی به ترتیب ابجد:

شماره	حروف پهلوی	حرف نویسی	توضیح
۱	غ	'/A	در صورت هزوارش A
۲	ب	b	
۳	ئ / ث	g	
۴	ئ / ث	d	
۵	ه	E	فقط در هزوارش ها
۶	ا	w	
۷	گ	z	
۸	غ	h	
۹	ئ / ث	y	
۱۰	ز	k	
۱۱	ج	l	
۱۲	م / س	m	
۱۳	ا	n	
۱۴	ئ / صق	s	
۱۵	ا	O	در صورت هزوارش
۱۶	ل	p	
۱۷	چ	c	
۱۸	س	Q	در صورت هزوارش
۱۹	ا	r	
۲۰	فدغ	š	
۲۱	ت	t	

جدول حروف پهلوی (صامت و مصوت) با حرف نویسی و آوانویسی و توضیحات

مصوت ها

شماره	حروف پهلوی	حرف نویسی	آوانویسی	خوانش براساس جایگاه آن در واژه
۱	غ	' و A (در صورت هزوارش)	a و ā	

۲	ئ / ث	y	ī, ē, e, i و ā	در وسط و آخر واژه
۴	ا	w	ū, o, ō, u و ū	در وسط و آخر واژه

صامت‌ها

شماره	حروف پهلوی	حرف‌نویسی	آوانویسی	خوانش براساس جایگاه آن در واژه
۱	غ	h	h (هـ) و x (خ)	
۲	ب	b	b	
۳	ئ / ث	g	g	
۳	ئ / ث	d	d	
۳	ئ / ث	y	y و ĵ	در ابتدای واژه ĵ و به‌ندرت y خوانده می‌شود.
۴	ا	w	w	در آغاز واژه
۴	ا	r	r	در وسط و آخر واژه
۴	ا	n	n	در آغاز، وسط و آخر واژه
۵	گ	z	z	
۶	ز	k	k و g	در آغاز واژه همیشه k خوانده می‌شود.
۶	×	K (در صورت هزوارش)		
۶	×	ȝ	ȝ و g	
۷	ج	l	l و r	
۷	#	L	l	
۸	م / س	M	m	
۸	م / س	Q (در صورت هزوارش)		
۹	ئئ / صق	s	s و h	در آغاز واژه همیشه s خوانده می‌شود.
۱۰	ل	p	p, f و b	در آغاز واژه p و f خوانده می‌شود.
۱۱	چ	c	č, z و ĵ	در آغاز واژه همیشه č خوانده می‌شود.
۱۲	فدغ	š	š	
۱۳	ت	t	t و d	در آغاز واژه همیشه t خوانده می‌شود.
۱۴	ه	E فقط در هزوارش‌ها به‌کار می‌رود.		

برای آگاهی بیشتر نک. آموزگار، ژاله و تفضلی، احمد. ۱۳۷۳. *زبان پهلوی ادبیات و دستور آن*. تهران: معین.

مثال برای حروف چینی عبارت لا ا فدغم : ستغج

لا ا کلیدهای G و H و H

فدغم کلیدهای T و N و Y

: کلید ; + shift

ستغج کلیدهای W و shift + J و J و Y و [

گزارش: نادیا حاجی پور